

Zástavní právo

Pokud proti zástavnímu dlužníku judikovaná pohledávka ponechává svůj původní hmotně právní základ (povinnost plnit ze zástavy) a pokud není sporu o to, že povinnosti, vyplývající ze zástavního práva, přecházely na nového nabyvatele zastavené nemovité věci, je nutno učinit závěr, že účinky rozsudku ukládajícího zástavci (zástavnímu dlužníku) uhradit zástavnímu věřiteli zástavním právem zajištěnou pohledávku (s tím, že zástavní věřitel je oprávněn se domáhat uspokojení této pohledávky pouze z výtěžku prodeje zástavy) se vztahují i na každého dalšího smluvního nabyvatele zastavené nemovité věci (singulární sukcese).

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 21 Cdo 1053/2021-310 ze dne 27.6.2022)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně CASPER CONSULTING a. s. se sídlem v P., zastoupené Mgr. S.B., advokátkou se sídlem v B., proti žalovanému F. K., narozenému XY, bytem XY, zastoupenému Mgr. F.N., advokátem se sídlem v Ú. n. L., o 8.000.000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. 14 C 466/2015, o dovolání žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. července 2020, č. j. 17 Co 199/2019-272, opravenému usnesením ze dne 7. září 2020, č. j. 17 Co 199/2019-278, tak, že dovolání žalobkyně proti výrokům II. a III. usnesení krajského soudu se odmítá, jinak se zamítá.

Z odůvodnění:

1. Žalobou podanou dne 28. 8. 2015 u Okresního soudu v Teplicích (který po vyslovení místní příslušnosti věc postoupil Okresnímu soudu v Ústí nad Labem) se žalobkyně domáhala po žalovaném zaplacení 8.000.000 Kč s tím, že uspokojení své pohledávky se může domáhat pouze z výtěžku prodeje nemovitosti a to, pozemku parc. č. XY, zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je budova č. p. XY, občanská vybavenost v části obce XY, vše zapsáno na LV č. XY pro k. ú. a obec XY u Katastrálního úřadu pro Ústecký kraj, Katastrální pracoviště XY. Uvedla, že je věřitelkou pohledávky za dlužníkem F. P. na základě smlouvy o úvěru ze dne 16. 12. 1992, který byl poskytnut dlužníkovi tehdejší věřitelkou Pragobankou, a. s. ve výši 65.000.000 Kč s datem splatnosti do 15. 12. 1993. Tato pohledávka byla zajištěna zástavním právem k uvedeným nemovitostem na základě zástavní smlouvy ze dne 14. 5. 1993. Pohledávka byla opakovaně postoupena, naposledy na žalobkyni. F. P. své povinnosti z úvěrové smlouvy řádně neplnil a dne 7. 12. 1994 byl na jeho majetek prohlášen konkurs. Tehdejší věřitel do konkursního řízení přihlásil pohledávku v celkové výši 69.782.155 Kč, v rámci konkursu byla pohledávka uspokojena do částky 3.147.375 Kč. Konkurs byl zrušen usnesením ze dne 29. 9. 2005, neboť dlužník zemřel. Protože pohledávka zůstala neuhrazena, přistoupil dřívější věřitel k realizaci zástavního práva tzv. žalobou s dovětkem ze dne 1. 9. 2006 proti V. K., která byla v době podání žaloby vlastníkem zastavených nemovitostí. Rozsudkem Okresního soudu v Teplicích ze dne 4. 11. 2011, č. j. 13 C 296/2006-320, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 2. 2014, č. j. 10 Co 563/2012-352, bylo žalobě vyhověno. V. K. předmětné nemovitosti darovala dne 5. 2. 2014 žalovanému. Žalobkyně proto podala exekuční návrh na žalovaného, ten byl ale zamítnut, dle názoru soudu se žalobkyně nemůže na základě uvedeného rozsudku vůči V. K. domáhat exekuce vůči žalovanému. Žalobkyně je tedy nucena podat vůči žalovanému jako novému vlastníku zastavených nemovitostí novou žalobu. Uplatňuje nárok na realizaci zástavního práva pouze v rozsahu částky 8.000.000 Kč, tato částka by měla odpovídat tomu, co lze reálně získat z prodeje předmětných nemovitostí.

2. Okresní soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 5. 12. 2018, č. j. 14 C 466/2015-131, uložil žalovanému zaplatit žalobkyni 8.000.000 Kč, přičemž se žalobkyně může domáhat uspokojení této pohledávky pouze z výtěžku prodeje nemovité věci, a to pozemku parc. č. XY, zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je budova č. p. XY, občanská vybavenost, zapsaného na LV č. XY pro k. ú. a obec XY, vedeném u Katastrálního úřadu pro Ústecký kraj, Katastrální pracoviště XY (výrok I.), a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 31.666 Kč k rukám „právní“ zástupkyně (výrok II.). Dovodil, že zástavní právo k předmětné nemovitosti ve prospěch právní předchůdkyně žalobkyně Pragobanky, a. s. na základě smlouvy o úvěru uzavřené s F. P. dne 16. 12. 1992, ve výši 65.000.000 Kč s konečným termínem splatnosti 15. 12. 1996, platně vzniklo, že dlužník řádně nesplácel svůj dluh, proto byl na jeho majetek dne 7. 12. 1994 prohlášen konkurs, že F. P. zemřel a po jeho úmrtí se stala vlastnící nemovité věci V. K. (nyní H.). Rozsudkem Okresního soudu v Teplicích ze dne 4. 11. 2011, č. j. 13 C 296/2006-320, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 2. 2014, č. j. 10 Co 563/2012-352, byla právní předchůdkyni žalovaného V. H. uložena povinnost, aby žalobkyni zaplatila 16.043.439 Kč, přičemž žalobkyně se této částky může domáhat pouze z výtěžku prodeje zastavené nemovitosti. V. H. posléze darovala dne 5. 2. 2014 předmětnou nemovitost žalovanému. Usnesením soudního exekutora JUDr. Juraje Podkonického ze dne 4. 6. 2014, č. j. 067EX 8187/14-9, soudní exekutor zamítl exekuční návrh, kterým se žalobkyně jako oprávněná domáhala nařízení exekuce vůči žalovanému jako povinnému, na základě rozsudku Okresního soudu v Teplicích ze dne 4. 11. 2011, č. j. 13 C 296/2006-320. K odvolání oprávněné Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 29. 7. 2014 usnesení soudního exekutora potvrdil s tím, že exekuční titul přiznává žalobkyni právo proti V. H., nikoliv vůči žalovanému, převod nemovitosti zatížené zástavním právem na jiného dlužníka nemá za důsledek vznik exekučního titulu vůči dalšímu zástavnímu dlužníkovi. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že uvedená rozhodnutí o exekučním návrhu jsou pro účastníky a soud závazná, a že pro žalovaného naopak není závazný rozsudek Okresního soudu v Teplicích ze dne 4. 11. 2011, č. j. 13 C 296/2006-320. Žalobkyně má právo domáhat se uspokojení ze zástavy, požadovat zaplacení zajištěné pohledávky jen z výtěžku prodeje zástavy.

3. K odvolání žalovaného Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 30. 7. 2020, č. j. 17 Co 199/2019-272, opraveným usnesením ze dne 7. 9. 2020, č. j. 17 Co 199/2019-278, rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem č. j. 14 C 466/2015-131 ze dne 5. 12. 2018 zrušil a řízení zastavil (výrok I.), rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů 22.095 Kč k rukám advokáta Mgr. Františka Nesvadby (výrok II.) a že žalobkyně je povinna zaplatit České republice - Okresnímu soudu v Ústí nad Labem na náhradě nákladů řízení 2.500 Kč (výrok III.). Dospěl k závěru, že se v dané věci jedná o překážku věci pravomocně rozsouzené, protože zde existuje rozsudek Okresního soudu v Teplicích ze dne 4. 11. 2011, č. j. 13 C 296/2006-320, kterým bylo ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 2. 2014, č. j. 10 Co 563/2012-352, pravomocně rozhodnuto v téže věci mezi toutéž žalobkyní a právní předchůdkyní téhož žalovaného. Dovodil, že žalovaný je právním nástupcem V. H. z důvodu singulární sukcese. Ten, kdo nabude vlastnické právo k zastavené věci smluvně, převezme zástavní právo s ostatními závadami, které na něm váznou, jestliže o zástavním právu věděl nebo vědět musel. K převodu vlastnického práva k zastavené nemovité věci došlo darovací smlouvou, zástavní právo k nemovité věci bylo zapsáno v katastru nemovitostí, žalovaný tedy také věděl, respektive musel vědět o tom, že je nemovitost zatížena zástavním právem. Odvolací soud se neztotožnil ani s tím, jak si žalobkyně vyložila usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. 7. 2014, č. j. 10 Co 320/2014-14, kterým exekuční soud potvrdil usnesení soudního exekutora JUDr. Juraje Podkonického. Uvedl, že exekuční soud nerozhodoval o tom, zda na žalovaného přešlo nebo nepřešlo právo přiznané vůči žalované v předchozím řízení, nýbrž jen konstatoval, že exekuční titul nepřiznává žalobkyni právo proti žalovanému, nezavazuje žalovaného k povinnosti ani nepostihuje jeho majetek, protože přiznává právo proti V. H. Převod nemovité věci zatížené zástavním právem na jiného zástavního dlužníka nemá podle exekučního soudu za důsledek vznik exekučního titulu proti

dalšímu zástavnímu dlužníkovi, tudíž žalobkyně nedisponovala exekučním titulem vůči žalovanému. Usnesení exekučního soudu bylo přijato za situace, kdy došlo k převodu nemovité věci, a žalobkyně v danou chvíli nedisponovala exekučním titulem vůči žalovanému. Žalobkyně má možnost doložit převod vlastnického práva předložením darovací smlouvy s ověřenými podpisy.

4. Proti tomuto usnesení podala žalobkyně dovolání, kterým usnesení odvolacího soudu napadla „v celém jeho rozsahu“. Namítá, že odvolací soud nesprávně posoudil právní otázku právního nástupnictví a jeho důsledků v řízení o tzv. žalobě s dovětkem. Otázka posouzení právního nástupnictví (přechodu povinnosti zástavního dlužníka zaplatit zástavnímu věřiteli určitou částku s tím, že tuto povinnost lze vymoci pouze z výtěžku prodeje zástavy) nebyla dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu uspokojivě vyřešena. Podle názoru žalobkyně uvedená žaloba, ač slouží k realizaci zástavního práva, je ve své podstatě prostou žalobou na plnění, povinnost plnění je uložena adresně, byť je jeho pasivní legitimace podmíněna vlastnickým právem k zastavené nemovitosti, nikoliv obecně vlastníku zastavené nemovitosti. Stejně tak není rozhodnutím o žalobě s dovětkem ani ukládána povinnost výslovně podmíněná vlastnictvím zastavené nemovitosti či výslovně s tímto vlastnictvím vázána. Také žádné zákonné ustanovení výslovně nestanoví, že společně se zástavním právem přechází na nového vlastníka případně adjudikovaná povinnost k plnění. Závěr soudu, že na žalovaného přešla společně se zastavenou nemovitou věcí také povinnost k plnění uložená předchozí vlastníci zastavené nemovitosti z důvodu singulární sukcese, proto nemůže být správný. Nabyvatel vlastnického práva k zastavené věci nevstupuje do pozice zástavního dlužníka obligacními účinky převodní smlouvy a nestává se tak zástavním dlužníkem derivativně jako právní nástupce převodce, nýbrž se stává derivativně vlastníkem zastavené věci, a tím dochází k originárnímu vzniku pozice nového vlastníka coby zástavního dlužníka. Je třeba rozlišovat povinnosti zástavního dlužníka, jež jsou spjaté s vlastnickým právem, a tedy s převodem vlastnického práva do těchto povinností vstupuje i nabyvatel, a povinnosti zástavního dlužníka osobní povahy, které spolu s vlastnickým právem nepřecházejí a přecházejí na nabyvatele ani nemohou (povinnost plnit na pohledávku dle soudního rozhodnutí). Existuje-li judikaturou (rozhodnutí NS sp. zn. 2 Cdon 967/97) dovozený institut žaloby s dovětkem, jež je svou povahou spíše žalobou vycházející z procesní úpravy, neboť sama nemá oporu v hmotném právu, nelze takový nárok považovat za součást hmotněprávních povinností zástavního dlužníka, jež přechází spolu s vlastnickým právem k zastavené nemovitosti. Žalovaný není tedy právním nástupcem V. H. ve vztahu k její povinnosti plnit dle rozsudku v předchozím řízení vedeném Okresním soudem v Teplicích pod sp. zn. 13 C 296/2006-320. Tato povinnost plnit byla uložena výhradně předchozí žalované, a ani z předchozího rozhodnutí, ani ze žádného právního předpisu se nepodává, že by takto uložená povinnost měla přejít na další osobu v případě, že by na tuto osobu mělo přejít vlastnické právo k zastavené nemovitosti. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje.

5. Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

6. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalobkyně podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

7. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

8. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe

dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

9. Usnesení odvolacího soudu bylo napadeno „v celém jeho rozsahu“ (tedy i ve výrocích o náhradě nákladů řízení). Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně v části směřující proti výrokům o náhradě nákladů řízení podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl, neboť dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].

10. Dovolání je však přípustné pro řešení otázky posouzení existence překážky věci rozsouzené v řízení o nároku na uspokojení zástavního věřitele ze zástavy, který vznikl podle právní úpravy účinné do 31. 8. 1998. Vzhledem k tomu, že tato otázka nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud České republiky k závěru, že dovolání žalobkyně je v části směřující proti výroku usnesení odvolacího soudu o věci samé přípustné.

11. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

12. Podle ustanovení § 159a odst. 2 o. s. ř. výrok pravomocného rozsudku, kterým bylo rozhodnuto ve věcech uvedených v § 83 odst. 2, je závazný nejen pro účastníky řízení, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu. Zvláštní právní předpisy stanoví, v kterých dalších případech a v jakém rozsahu je výrok pravomocného rozsudku závazný pro jiné osoby než účastníky řízení. Podle ustanovení § 159a odst. 4 o. s. ř. jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být v rozsahu závaznosti výroku rozsudku pro účastníky a popřípadě jiné osoby věc projednávána znovu.

13. Překážka věci pravomocně rozhodnuté (rei judicatae) podle ustanovení § 159a o. s. ř. patří k podmínkám řízení, jejichž nedostatek znemožňuje, aby soud v řízení, které bylo zahájeno později, rozhodl ve věci samé. Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je dlouhodobě ukotvena v závěru, že překážka věci pravomocně rozhodnuté nastává tehdy, jde-li v novém řízení o projednání stejné věci. O stejnou věc se jedná tehdy, jde-li v novém řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž již bylo pravomocně rozhodnuto, a týká-li se stejného předmětu řízení a týchž osob. Tentýž předmět řízení je dán tehdy, jestliže tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitum vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn (ze stejného skutku). O překážku věci pravomocně rozhodnuté by se nejednalo pouze v případě, že by v tomto řízení šlo sice o tentýž právní vztah mezi týmiž účastníky, ale nově uplatněný nárok by se opíral o jiné skutečnosti vázící se k věci, které tu nebyly v době původního řízení a k nimž došlo až později (srov. například rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 22. 5. 1987, sp. zn. 2 Cz 12/87, uveřejněný pod číslem 39/1988 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). O stejnou věc ve smyslu § 159a odst. 4 o. s. ř. se jedná tehdy, jde-li v novém řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž již bylo pravomocně rozhodnuto, opírá-li se o tentýž právní důvod a týká-li se týchž osob (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 33 Cdo 768/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. 29 Odo 530/2004, uveřejněný pod číslem 106/2005 v časopise Soudní judikatura, a ze dne 5. 12. 2006, sp. zn. 21 Cdo 2091/2005, uveřejněný pod číslem 84/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Podstatu skutku

(skutkového děje) lze přitom spatřovat především v jednání (a to ve všech jeho jevových formách) a v následku, který jím byl způsoben; následek je pro určení skutku podstatný proto, že umožňuje z projevů vůle jednajících osob vymezit ty, které tvoří skutek (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2019, sp. zn. 28 Cdo 795/2019). Co do totožnosti osob není samo o sobě významné, mají-li stejné osoby v různých řízeních rozdílné procesní postavení (např. vystupují-li v jednom řízení jako žalovaní a v druhém jako žalobci). Týchž osob se řízení týká i v případě, jestliže v pozdějším řízení vystupují právní nástupci (z důvodu universální nebo singulární sukcese) osob, které jsou (byly) účastníky dříve zahájeného řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 20 Cdo 463/99, uveřejněné pod číslem 60/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

14. V projednávané věci není pochyb o totožnosti předmětu řízení, kdy s ohledem na skutková tvrzení, na nichž je žaloba vystavěna, jsou uplatněná (zastavená) pohledávka jakož i zástavní právo, založené smlouvou ze dne 14. 5. 1993, totožné s těmi, které byly předmětem řízení ve věci vedené u Okresního soudu v Teplicích pod sp. zn. 13 C 296/2006, které bylo pravomocně ukončeno rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 3. 2. 2014, č. j. 10 Co 563/2012-352, jímž byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Teplicích ze dne 4. 11. 2011, č. j. 13 C 296/2006-320, kterým byla tehdejší žalovaná, paní V. H. (dříve K.), zavázána zaplatit nynější žalobkyni (jako právní nástupkyni původní žalobkyně Apston Capital Ltd.) částku 16.043.439 Kč, přičemž žalobkyně byla oprávněna se této částky domáhat pouze z výtěžku prodeje zastavených nemovitostí. Dále není pochyb o tom, že nynější žalovaný nabyl zastavené nemovitosti darovací smlouvou od paní V. H.

15. Zůstává tak k posouzení otázka, zda je též dána totožnost osob ve smyslu shora citovaného usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 20 Cdo 463/99.

16. V případě, že právo (nárok) na uspokojení zástavního věřitele ze zástavy vzniklo do 31. 8. 1998 (tak, jak tomu bylo v této věci), spravuje se toto právo (nárok) zástavního věřitele i v době od 1. 9. 1998 právní úpravou účinnou do 31. 8. 1998 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2525/99, uveřejněné pod číslem 34/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek); tedy podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění před nabytím účinnosti zákona č. [165/1998](#) Sb., kterým se mění zákon č. [21/1992](#) Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „obč. zák.“).

17. Zástavní právo slouží k zajištění pohledávky a jejího příslušenství tím, že v případě jejich řádného a včasného nesplnění je zástavní věřitel oprávněn domáhat se uspokojení z věci zastavené; zástavní právo se vztahuje na zástavu, její příslušenství a přírůstky, avšak z plodů jen na ty, které nejsou oddělené (§ 151a odst. 1 obč. zák.). Není-li zajištěná pohledávka řádně a včas splněna, může se zástavní věřitel domáhat uspokojení ze zástavy, a to i tehdy, když zajištěná pohledávka je promlčena (§ 151f odst. 1 obč. zák.). Převezme-li někdo smluvně věc, na které vázne zástavní právo, působí zástavní právo vůči nabyvateli, jestliže při uzavření smlouvy nabyvatel o zástavním právu věděl nebo vědět musel; nabyvatel odpovídá takto do výše ceny nabyté věci (§ 151d odst. 2 obč. zák.).

18. V soudní praxi nebylo pochyb o tom, že za splnění podmínek ustanovení § 151d odst. 2 obč. zák. přecházely povinnosti, vyplývající ze zástavního práva (tedy především povinnost „strpět“ oprávnění zástavního věřitele uspokojit ze zastavené věci svoji pohledávku proti obligačnímu dlužníku, který je v této situaci samozřejmě osobou odlišnou od nabyvatele zastavené věci), na nového nabyvatele zastavené věci (srov. například náleží Ústavního soudu ze dne 2. 10. 1997, sp. zn. III. ÚS 90/97, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 211/2014).

19. I v rozhodné době bylo zástavní právo považováno za právo subsidiární (jako podpůrný zdroj uspokojení pohledávky zástavního věřitele) a akcesorické (zástavní právo nemá vlastní hospodářský účel a je bezprostředně navázáno na pohledávku, již zajišťuje). Stejně jako nyní byla rozlišována zajišťovací funkce zástavního práva (vyjádřená v ustanovení § 151a odst. 1 obč. zák.) a uhrazovací

funkce zástavního práva (vyjádřená v ustanovení § 151f obč. zák.). Právě praktická realizace uhrazovací funkce zástavního práva činila dobově jak v teorii, tak v soudní praxi, a zejména ve výkonu praktické právní činnosti poměrně značné problémy, a teprve postupem času se určitým směrem vyvíjela a cizelovala [srov. například Fiala J.: Realizace zástavního práva vůči zástavnímu dlužníku, který není obligačním (osobním) dlužníkem, Bulletin advokacie, roč. 1997, č. 2, s. 25 a násl., který vysloveně poukazuje na nezbytnost novelizace úpravy zástavního práva, ze soudních rozhodnutí potom usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 11. 1996, sp. zn. 14 Co 125/95, uveřejněné v časopise Soudní rozhledy pod číslem 1/1997, a zde vyjádřený názor, že ustanovení § 151f odst. 1 obč. zák. nezakládá věřiteli právo přímo, tedy bez exekučního titulu, obrátit se na soud s žádostí o soudní prodej zástavy, usnesení Nejvyššího soudu z dne 29. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1612/96, uveřejněné pod číslem 30/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a zde vyjádřený názor, že rozhodnutí soudu o uložení povinnosti strpět prodej zástavy není vykonatelné, a nakonec (stěžejní) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 1997, sp. zn. 2 Cdon 967/97, uveřejněné pod číslem 46/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a zde vyjádřený názor, že právo zástavního věřitele domáhat se uspokojení ze zástavy může být v řízení před soudem vyjádřeno jen jako nárok na zaplacení zajištěné pohledávky (popřípadě též jejího příslušenství) s tím, že uspokojení této pohledávky se oprávněný zástavní věřitel může domáhat jen z výtěžku prodeje zástavy].

20. Závěry posledně jmenovaného usnesení se staly pro následnou soudní praxi (pro realizaci zástavního práva v rozhodném období) určující, a proto z nich lze i při hledání odpovědi na nyní posuzovanou problematiku vycházet, včetně jejich teoretických východisek (srov. zejména Bureš, J., Drápal, L.: Zástavní právo a soudní praxe, C. H. Beck, Praha 1996), byť lze uznat, že nebyly bez výhrad přijímány (srov. Biolk V.: Kterak žalovati zástavce aneb neradostná rekapitulace, Právní rozhledy, roč. 1997, č. 8). Nejvyšší soud v tomto unesení uvedl, že „.../P/rávu zástavního věřitele domáhat se uspokojení ze zástavy, nebyla-li zástavním právem zajištěná pohledávka řádně a včas splněna, neodpovídá povinnost zástavního dlužníka strpět (či snášet) prodej zástavy. V případě, že by zástavnímu dlužníku taková povinnost byla rozhodnutím uložena, nemůže být na tomto základě pohledávka zástavního věřitele ve vykonávacím řízení uspokojena... Právo zástavního věřitele domáhat se uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy (§ 151f odst. 1 obč. zák.) může být v řízení před soudem ... vyjádřeno jen jako nárok na zaplacení zajištěné pohledávky (popřípadě též jejího příslušenství) s tím, že uspokojení této pohledávky se oprávněný zástavní věřitel může domáhat jen z výtěžku prodeje zástavy. Rozhodnutí, které ukládá povinnému zástavnímu dlužníku povinnost vyjadřující tento nárok zástavního věřitele, je způsobitelným podkladem pro nařízení výkonu rozhodnutí prodejem zástavy. Tímto způsobem lze vymáhat splnění povinnosti i po zástavním dlužníku, jehož věc je zástavou, a který současně není zavázaným z pohledávky, k jejímuž zajištění bylo zástavní právo zřízeno (osobním dlužníkem)...“.

21. Ze závěru, že je pro zástavního věřitele nezbytné [aby bylo možno dosáhnout prodeje zastavené nemovitosti výkonem rozhodnutí (exekucí)] obdržet proti zástavci (zástavnímu dlužníku) přísudek na peněžité plnění v rozsahu, v němž obligační (osobní) dlužník nesplnil zástavním právem zajištěnou pohledávku, nelze však dovozovat, že by se ve vztahu k zástavci (zástavnímu dlužníku) takovým rozsudkem konstitoval nějaký nový závazek (obligační povinnost), který zástavce doposud neměl a který by dále „žil vlastní život“ bez ohledu na původní hmotněprávní vztah. Ba právě naopak, jak vysvětlují J. Bureš a L. Drápal v citované publikaci, odkazující na prvorepublikový komentář (Rouček, F. - Sedláček, J.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha 1935): „Po stránce právní to znamená, že zástavní věřitel musí mít pohledávku (tj. nárok na placení). Proto v § 447 v 1. mluví se o „věřiteli“ a v § 449 in. pr. o „pohledávce“, tedy o stránce aktivní (věřitelské), tj. o pohledávce, nikoliv o dluhu (o stránce dlužnické). Tudíž akcesorita znamená, že zástavní věřitel má pohledávku, přičemž jest lhostejno, zda této pohledávce odpovídá na straně dlužnické tzv. „dluh osobní“ (tj. osobní ručení dlužníkově celým jeho jměním) nebo jen „dluh věcný“ (tj. věcné ručení dlužníkově jen zástavou).

Dluh věcný bude dán vždy na straně dlužnické. Přitom jest lhostejno, zda věc budeme konstruovati tak, že vlastník zástavy jest dlužníkem, anebo tak, že sice jest oprávněn platiti, ale není dlužníkem, nýbrž jest povinen jen dopustiti uspokojení zástavního věřitele ze zástavy (zda tedy tuto povinnost nebudeme nazývati dluhem, nýbrž např. ručením). Vždyť v každém případě, nechť věc konstruujeme tak či onak, má věřitel pohledávku (nárok na placení) a je tedy dána tzv. akcesorita práva zástavního“ (srov. Bureš, J., Drápal, L.: Zástavní právo a soudní praxe, C. H. Beck, Praha 1996, s. 17).

22. Ačkoliv je zástavce (zástavní dlužník) zavázán k úhradě peněžité částky, zůstává nadále rozhodující pouze její hmotněprávní základ, tedy zástavní právo a jeho věcné důsledky.

23. Tomuto závěru odpovídá i konstantní judikatura, vztahující se k významu judikace pohledávky na její hmotně právní základ na příkladu plnění podle následně zrušeného rozhodnutí. Není již sporu o to, že domáhá-li se vrácení plnění ten, kdo vyhověl povinnosti uložené mu deklaratorním rozhodnutím soudu (případně i jiného orgánu), závisí důvodnost jeho požadavku na okolnosti, zda podle hmotného práva - i bez rozhodnutí, jež bylo následně zrušeno - splnil závazek, který skutečně měl, či nikoliv (srov. zejména rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. 31 Cdo 3309/2011, a dále srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2015, sp. zn. 28 Cdo 5236/2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2017, sp. zn. 28 Cdo 3617/2016, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 28 Cdo 1483/2017, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2020, sp. zn. 28 Cdo 2976/2020).

24. Pakliže tedy proti zástavnímu dlužníku judikovaná pohledávka ponechává svůj původní hmotně právní základ (povinnost plnit ze zástavy) a pakliže není sporu o to (jak bylo uvedeno výše), že povinnosti, vyplývající ze zástavního práva, přecházely na nového nabyvatele zastavené nemovité věci, je nutno učinit závěr, že účinky rozsudku ukládajícího zástavci (zástavnímu dlužníku) uhradit zástavnímu věřiteli zástavním právem zajištěnou pohledávku (s tím, že zástavní věřitel je oprávněn se domáhat uspokojení této pohledávky pouze z výtěžku prodeje zástavy) se vztahují i na každého dalšího smluvního nabyvatele zastavené nemovité věci (singulární sukcese).

25. Z uvedeného vyplývá, že dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu je správné. Protože nebylo zjištěno, že by bylo postiženo některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobkyně proti usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)